

1

מדה מקנה, וט"ז חף פ"ג דלחמך מיפת אציו מלי להקדשה לפולס, אין זו שדה אחוזה, ויסקר קושיין רק חף סד"ח דדינה כשדה אחוזה כיון שאין אדם מקדש דבר שאינו שלו כמו שפנו במשנה, אבל חף פ"ג דפסחה קדושה בכל חין זה הכרח לסייג לה הלכות שדה אחוזה שזו חוק דמי, וזה סעד נכון לפסק רבינו תם ז"ל, דאין לומר דחיל בתר פדיון היינו שהיה כשדה אחוזה לפדויה כחומר כסלע ופגדיון לשנה ולא בשווי כדון שדה מקנה, אבל אין ח"ו דחומרת להקדש ביוכל, שזו לא מלאנו, וט"ז דהך סוגיא כבר פירא וכשיטת הר"ם, ועיין ירושלמי קדושין ד"ס פ' האומר שכן אשכחן בשדה מקנה ואמ"ל:

הלכה ח ואם שת האדון אין בנו יכול ליעדה לו :

פירוש כיון דכנו גדול ומדעתו מיעדה לבנו למה לא כתוב ואם בנו ייעדה, לזה פירש משום דאם מת האדון אינה עובדת הבן ואינו מיעדה רק כשהיא ברשות אציו לכן כתוב ואם לבנו ייעדה ופסוק :

הלכה ט בהבאת סימנים בטש"כ יתר על אותן הדרכים שקונת בהן עצמה כעבד עברי :

בן ז"ל, ובאן מתחיל הלכה י', וזריך לניין הלכה י' :

הלכה י ואם לא ייעד האדון לא לו ולא לבנו בו :

צריך ציור דא"כ כיון דמשנת הראשונות לקדושין ניתנו הרי מקדש לאיזה שאלה מכאן ועד שלשים יום מטכסיו או לעצמו או לבנו וקיי"ל דאין ברירה ואיך חלו הקדושין למפרע, בשלמא בלא דברי רבינו הוי אמינא דבאופן זה ודאי לב"ע לא חלו קדושין יעוד מה שמיעדה לבנו רק משנת הקדושין וכרבי"ו דסבד דהקדושין משנת היעוד וכמו אליו הוי הבן קטן בשעת המכירה דודאי לא מלי לחול הקדושין למפרע, וע"כ דאז חלה היעוד מכאן ולהבא ומקדשה במה שמחל לה מעשה ידיה וזה שפיעה שור, כן כי מקדשה פ"י יעוד לבנו באופן דלדירה לא הוי אסורה, אבל מדברי רבינו מוכח דגם באופן שהרשות בידו ליעד או לו או לבנו גם אז חלו למפרע ומפקיעין קדושיו איש אחר הקודם ועל זה הא אין ברירה. וגרסא דכבר ציארנו בפ"ם מהלכות אישות דקדושין יעוד הוי מה שהאדון נותן להמוכר את בנה דכסף הוא וזה האב בקבלתו עבדו בנן של האדון ומידיה זכי ליה להיות עבדו כסף הקדושין, ולכן לא מיייתי הגמרא גבי הילך מנה והתקדשי לפלוני מדין יעודין לבנו דהאב נותן הכסף, דשם הוא מתורת זכיה דזכי הוא בקבלתו עבדו הבן, וגמלא דהקדושין הוי מכסף שזה הבן ולכן מציא משבר כנעני, דתמן ליכא למימר דהעבד וזה כספך דאין יד לעבד בלא רבו וגמלא דזכי בזה הרב יעו"ש, נמלא דמי חין להקשות דהא אין ברירה דענין ברירה לא שייך על מידו דכבר היה וכבר בא חכם דלא נאמר ברירה, א"כ הכי אמר רבי את מקודשת למי שסבך שלי, ואחרי זה יתברר האם שהכסף שלו אם הוא יחאב או הבן דזכי כבר המוכר בנן מיד נותן סבך את הכסף עבדו הבן ולא הוא מקדשה, ואם תאמר על הזכיה גופא חין ברירה דמי וזה בהכסף, ז"ל דהכי אמר האב הנותן כסף למוכר את בנן, דהרי הכסף של בני אם ארעה ליעדה לו, וזה הוי תנאי למוד ככל התנאים כיון דאינו מתייחס אל שני דברים, ואף באומר ה"ו גיטך אם ארעה, בברתי במ"א דזה הוי כתנאי כיון שהרעון נעשה במכונן מבטל התנאי, ולא דמי לאומר ה"ו גיטך אם ירעה אבא דאין התנאי מכונן מבטלי התנאים כמו שפירש רש"י שם, כן גרסא ברור :

וכן מוכרח מהא שכתבו חוס' רה"ש ר"ה נתקלקלו הלויים בשיר סטיו מקריבין מוסף על תנאי אם יבואו עדים יהא של מוסף ואם לאו יהא נדבה יעו"ש וגמאר אין ברירה ולא הוי

לשמה, ולפי"ז א"ש דאם יבואו עדים ומקדש החודש הלא יהא מקדש למפרע וגמלא דלילה של תמול קדוש בקדושת ר"ה ויו"ט, ובשקריבין יאמרו הם שכשו יו"ט או ר"ה יהא למוסף היום, ואם לאו יהא נדבה אפ"י דהענין העבר יהא תלוי בתנאי אשר יתברר להבא בזה לא שייך ברירה, כן הגא שמויעדה באופן שלמי שהכסף שלו תהא מקודשת הוא ענין שכבר הוא, רק ביורכו יתברר לעתיד בתנאי אם ירעה בזה לא שייך לברירה, וזה ברור :

פרק ה

הלכה נ

בספר תורת חיים למוהר"ש ח"ג סימן מ"ג העלה באורך כשיטת הר"ם דחליפין מועיל לאפקועי את הקטין המחזיק שיש במעשה ידיו אבל לא מועיל לאפקועי איסוריה יעו"ש, ואמ"ל העלה דהעבדים יתני מחזיק לאפקועי וכן אם יקנום אחרים מהאפקועים ויפטרם יעו"ש באורך עפ"י שיטת ר"ם דמקרקע ליה זוזי יעו"ש, וג"כ, תמוה מאוד, כיון דקנין המחזיק נפקט לגמרי ולכן כתב דלא שייך שטר מדעיוסן ואף אם אחר יחזיק ליה במתנה הוי שלו יעו"ש, א"כ פקע ליה כספא, וזה חף מלי לשחררו פ"י כסף, וכמו דמפרש הגמרא הא דרבי נחמיאשתי מפלוני עבדו אומר חני חין לו תקנה אלא בשטר כו' פ"ק או בכסף או בשטר והאי פקע ליה כספא, וא"כ חף שייך כאן כסף כיון דכבר נפקע השטבד על ידו הקנין סודר שטשה האב וזה פקע ליה כספא, ובאמת לא נתברר זה הדין דרבי מפורש ברבינו ובסו"ע וזה פלא, אמנם חין חולק בסוגיא וכפי הגרסה שגנה יראה מפי השליט ודוק. וחילוי זה כיון רבינו לקמן פרק ח' הלכה י"ג שכתב כ"פסיד עבדו יא' לחירות ולרדך גס שחרור, פירוש דכסף אינו גומר צו ואם מת האדון כו' דא"ש דליכא במכירה מ"מ איסורא מורית ודלא כאמימר והיורש כותב לו ג"ש אבל כסף לא מועיל דפקע ליה כספא דיליה ודוק :

הלכה י אבר המסרם עבדו בביצים והחותר לשונו אינו יוצא לחירות :

פירוש חף פ"ג דלגבי מומין פסק דרוב המדבר בלשונו הוי מוס לשחוט עליו וכן בסרסו בצינים פסק כ"י יסודס דהוי מוס לשחוט עליו במדינה, סבד דלא דמי, דשם אמר הגמרא ריש פרק על אלו מומין דכל מוס ריבס וזריך לשחוט גס על מוס שסבסר רק דלא מיקרי מוס רב יעו"ש, לכן אמרו בדה"ש פ"ג דסבא ר"י דבצינים הוי מוס דמינכר דכוולי או חליין, אבל כאן בעינן דומיא דשן ועיין בפי שיהא האבר ששחטו אבר שצנליו [ועיין חוס' צבא קמא ז"ל ד"ה מתיב רבא הכסו כו' דאפ"פ שהשחיתו בטמון מ"מ האבר שבו הקלקול הוא בגלוי] והצינים טמונים בנים והלשון צפה ומלי איכפת לן שהשחתה מינכר כיון שהאבר עצמו מכוסה, והא דפריך הגמרא ממומין על רבי בלשון, פירושו כיון דסבד דסרסו בצינים אפ"י דמכסין בנים סובד דבגלוי הן לענין שחרור, א"כ בלשון טפי מנכר המוס וההשחתה מלגבי צינים ואמאי סבד סירוס ולא לשון. וכן הא דאמר כתנאי על סירוס הפירוש לכן עולי דסבד דבלשון הוי שחרור ולא בצינים ורבי פליג, זה תליא בך דר' יהודה ור"י אי מיחשב מוס ניכר בצינים, כן הגא אם השיחות ניכר ודומה ללשון, אבל לדירן גס בלשון גס בצינים כיון דהאברים מכוסים חף פ"ג דההשחתה ניכר אינו יוצא לחירות, וזה נכון בסברת רבינו :

הלכה י אינו יוצא בראשי אברים אלא עבדים שסלו וטבלו וכו' :

דעת רבינו בזה, דעבד ששאלר בביטו אינו יוצא בראשי אברים, אם כי דבריו מסבירים ומסוורים, מ"מ יש קלמ